

Frant. A. Novák:

Pérovník, *Struthiopteris* nebo *Matteuccia* či *Pteretis*?

(Studie nomenklatorická.)

Pérovník pštrosí je nesporně naší nejkrásnější kapradinou a k tomu ještě druhem, který se dá velmi snadno pěstovati v zahradách. Popis a vyobrazení viz 3, 4, 5, 15, 55, 57, 72, 80*) a j. — Pérovník pštrosí je lesní typ obtočného rozšíření, nesouvislého a ostrůvkovitého areálu. Jeho západní hranice jde od nejsevernější Skandinávie (70°26' s. š.) Norskem a Švédskem v lesním a subalpinském pásmu, Dánskem, Belgií (v Ardenách dosahuje nejdále na západ vysunutého naleziště u Fays), Lucemburskem, Schwarzwaldem do Kottických Alp (Monte Viso), obrací se k východu a přechází v jižní hranici po jižních výběžcích Alp (ve stinných údolích stoupá až do 1600 m n. m.) do nejzápadnějšího Maďarska (45) a do Karpat (rozšíření v ČSR: 20, 15, 89, 88, 57 a j.). V nížině maďarské, na poloostrově Balkánském, v nížině Valašské, v Moldavské SSR, v Bessarabii, v jižní Ukrajině, na Krymu, v Kubáňské stepi, v dolním Povolží, Kazachské SSR a v zakaspických stepích neroste. Úplně izolovaným nalezištěm je Etna na Sicílii. Stejně izolovaným, ale větším územím je rozšíření perovníku na Kavkaze (26, 27, 29), kde roste až do 1350 m n. m., zasahuje do Předkavkazí (vyhýbá se stepím) i do Zakavkazí (24), odkudž zabíhá až do území Trabzonu v Malé Asii a na východ do Elbursu v Íránu (23), kdež má nejjižnější naleziště při 36°40' s. š. Zda roste také v íránských horách dále na východ, v Hindukuši, Pamiru a Tan-Šanu, není mně známo. Území Kara-Kum, Kyzyl-Kum a Kirgizským stepím se vyhýbá, je udáván od Akmolinsku a Semipalatinsku (24), kde navazuje na jižní hranici, směřující od severní Ukrajiny přibližně v čáře Kovel, Žitomir, Kyjev, Dněpropetrovsk, Voroněž, Saratov, Kujbyšev, Čkalov, Orsk, Turgai, Akmolinsk, Semipalatinsk, Altaj, pak na Daleký Východ, na severní Koreu (105), na Sachalin a na Kamčatku (48, 49), kdež dosahuje nejvýchodnějšího naleziště při 162° v. d. Areál v Asii nepřestupuje severní polární kruh.

V tomto zcela hrubě naznačeném území není perovník plynule rozšířen; jsou veliká území, která vynechává, na př. severní Polsko, největší část Bavorska atd. Pérovník roste zpravidla pospolitě na březích řek a lesních potoků, v olšinách, v porostech vrb (57, 88), na vlhkých lukách, na nevápenné půdě častěji než na vápencích.

První výstižný popis perovníku podal již roku 1561 Valerius Cordus**) a pojmenoval ho *Struthiopteris*. Na neštěstí Conrad Gesner, víc zoolog, než botanik, který publikoval Cordovy práce až po jeho smrti, připojil k textu obrázek, který se neshoduje s popisem, není to perovník, ale žebrovice (*Blechnum spicant* [L.] Roth)! To je první záměna těchto dvou kapradin, která se opakovala až do konce 18. století několikrát. — Někteří autoři z poslední doby (28, 45, 91) uvádějí, že první, kdo jednoznačně popsal perovník jako *Struthiopteris* byl Albert von Haller (30); to je sice pravda, neboť Haller skutečně ve svém spise z r. 1753 (30) popisuje perovník, ale používá mnohojmenného pojmenování (*Struthiopteris capsulis seminiferis cylindricis gemellis*), jež podle mezinárodních jmenoslovných pravidel (6, 8, 37) nemá nároků na

*) Značí číslo citované literatury na konci práce.

**) V. Cordus: „Inventa est praeterito anno, cum in Saxonia essem, in Hercynia Sylva prope Goslarium filicis quaedam insignis species figura admodum spectabilis, hactenus a nullo auctore descripta neque vulgo, neque Medicis cognita, cui *Struthiopteridis* nomen indidi, quoniam aspectu ac crispo foliorum habitu Struthionis sive Struthiocameli pennas imitatur. Est itaque *Struthiopteris* filicis species, pediculis assurgens pede longioribus, satis crassis, interiore sui parte canaliculatis, colore in flavo rufis...“ — Z tohoto popisu je jasné, že jde o perovník pštrosí a nikoliv o žebrovice; naproti tomu obrázek „*Struthiopteris*“ na str. 170 cit. díla je nesporně žebrovice a nikoliv perovník!

přednostní právo; Haller v předmluvě (30, p. IX) uvádí, že Linnéových názvů zčásti použil, ale mnohé vypustil, „quoad ea nomina, sincerus addo, non videntur mihi satis clara, aut satis efficacia esse“ — protože ta jména upřímně řečeno nezdaří se mi dosti jasná nebo dosti přesvědčivá. Ale ani v pozdějších svých spisech Haller (31) neuznal Linnéovu binomickou nomenklaturu; ve svém pojednání z r. 1768 o švýcarských rostlinách popsal pod jménem *Struthiopteris* jasně a jednoznačně žebrovice, jak to poznal již Willdenow r. 1810 (101), když uvádí *Struthiopteris* Haller jako synonymum k *Blechnum boreale* Swartz (1800) = *B. spicant* (L.) Roth (1794); Haller tedy nečinil rodového rozdílu mezi žebrovice a pérovníkem*). — A tak podle mezinárodních názvoslovných pravidel není možné uznati Hallerovo pojmenování *Struthiopteris*, protože Haller neuznal dvoujmenné názvosloví a jeho díla jsou vyražena z nomenklatorických úvah.

Základem pro nomenklaturu cevnatých rostlin jsou Linnéovy „Species plantarum“ z r. 1753 (54). V tomto spise nacházíme první dvoujmenné latinské pojmenování pérovníku pštrosiho jako *Osmunda Struthiopteris*. (V Linnéově herbáři [83] je uložena *Osmunda Struthiopteris* pod č. 1244/13. — Podle Fl. SSSR I. 29 [27] je typ v Londýně).

Záhy po Linnéově taxonomickém zařazení pérovníku bylo zjištěno, že Linnéův rod *Osmunda* je směs příliš rozmanitých typů rodově tak odlišných, že nemohou býti ponechány pohromadě; rodové jméno *Osmunda* zůstalo zachováno, přesně definováno, jako jeho typ prohlášen Linnéův druh *Osmunda regalis* (10, p. LVI) a rod podezřelě zařazen do zvláštní čeledi *Osmundaceae* (36, p. 426), podezřeňovitě (celkem 3 rody). Tento postup odpovídá 51. článku názvoslovných pravidel (8, p. 19). Zmíněným rozdělením byly dokumentovány velmi vzdálené příbuzenské vztahy podezřelě a pérovníku, který je zařazen do čeledi *Polypodiaceae* do skupiny *Onocleae* Bower (5, p. 152) nebo do podčeledi *Onocleioideae* Christensen in Verdoorn (95, p. 540) nebo do čeledi *Onocleaceae* Ching (1940 ex 105, p. 18).

Tim, že byl pérovník vyrazen z rodu *Osmunda*, bylo nutno najíti pro něj nové rodové jméno. Je přirozené, že nejprve bylo použito nejstaršího Cordova pojmenování a specifického Linnéova označení pérovníku „*Struthiopteris*“ jako rodového jména. Jenže po Linnéovi (podle článku 20. nomenklatorických pravidel: 8, p. 7) použil názvu *Struthiopteris* v binomické kombinaci naprosto jednoznačně po prvé Weis (98), ale ne pro pérovník, nýbrž pro žebrovice různolistou, a to jen pro tento druh: *Struthiopteris spicant* Weis = *Blechnum spicant* (L.) Roth. — Stejně postupovali Schrank (85), Moench (63) a j., v novější době Domin (17), Novák (66), Dostál (20) a j.

Scopoli (87) v druhém vydání své Flora carniolica se vrátil k Hallerovu rodovému jménu *Struthiopteris* a na str. 288 uvádí *S. spicant* = žebrovice (*Blechnum spicant*). V prvním vydání (86) není použita binomická nomenklatura, ale i tam uvedená *Struthiopteris* Haller je žebrovice, protože pérovník v Kraňsku neroste. Postupem Scopoliovým se nám objasňuje a dokresluje obsah a rozsah Hallerova rodového názvu *Struthiopteris*; Scopoli byl na tehdejší dobu znamenitý systematik, znal osobně svého vrstevníka Hallera

* A. Haller (1768, p. 6) pod č. 1687 a pod jménem *Struthiopteris* (*Asplenon sylvestre* Trag.) popsal zřetelně žebrovice; na str. 7 připojuje poznámku: „*Struthiopteris* Cordi, Filix angiosperma Wulf. Flor. Boruss. p. 60, Filicastrum C. Amman, Comm. Petrop. X. p. 278, in Helvetia nondum lecta est, quam prope Jenam reperi“; z této připomínky je jasné, že Haller znal jak žebrovice, tak i pérovník, ale nedělal mezi nimi rozdíl rodový!

a znal jistě dokonale spisy Hallerovy a použil-li názvu *Struthiopteris* Haller k označení žebrovice, pak je to důkaz, že Haller do rozsahu svého rodu *Struthiopteris* zahrnul i žebrovice, jinými slovy *Struthiopteris* Haller není jednoznačné rodové jméno (je obojaké), jak už bylo uvedeno, zatím co *Struthiopteris* Weis (1770), *Struthiopteris* Scopoli (1772), *Struthiopteris* Schrank (1792), *Struthiopteris* Moench (1794) jsou naprosto jednoznačná rodová pojmenování pro žebrovice různolistou, *Blechnum spicant* (L.) Roth (1794). — Villars (96) r. 1789 jmenuje žebrovice *Acrostichum spicant* a mezi synonymy uvádí také *Struthiopteris* Haller.

Pérovník a žebrovice jsou od sebe tak podstatně odlišné, že jsou zařazovány do dvou různých čeledí (*Aspidiaceae* a *Blechnaceae*: Lawalrée [52]), nebo aspoň do různých skupin rodů (tribus *Onocleae* a *Blechnae*: Bower [5]).

Z toho, co zde bylo uvedeno, je snad dostatečně jasné, že podle práva priority nejstaršího jednoznačného binomického použití rodového jména *Struthiopteris* náleží toto žebrovice, *Struthiopteris spicant* Weis (1770), a že názvu *Struthiopteris* nelze použití k označení pérovníku, jak to udělal Willdenow (100) v r. 1809, ani v kombinaci Allioniově (1) *S. Filicastrum* z r. 1785 (viz 27, 28, 45, 47, 56, 57, 58, 91 a j.), ani ve spojení Willdenowově, a to ať *S. pennsylvanica* (severoamerický druh) nebo *S. germanica* (101) z roku 1810 (viz 4, 22, 24, 25, 40, 75, 97 a j.), tato kombinace se ujala u starších českých botaniků (viz 15, 16, 69, 72, 73, 74, 76, 88, 94 a j.), ani v sestavě Hornemannově (10, p. 628) *S. europaea* z r. 1815, ani v kombinaci Opizově (68) *S. heterophylla* z r. 1820 a dokonce už ne v tautonymické kombinaci Farwellově *S. Struthiopteris* z r. 1931 (13). — Přesto se Fée (25) přidržel Willdenowova rodového jména a prohlásil druh *S. germanica* Willd. za typ rodu.

Již v XVIII. století Roth (P. Usteri: *Annalen der Botanik*, 10: 54 [1794] podle Christensena, 11, p. 121) a po něm Hoffmann (35) přeřadili pérovník do Linnéova rodu *Onoclea* (54, p. 1062) jako *O. Struthiopteris*; tato kombinace byla velmi často použita (viz 3, 46, 55, 62, 70, 71, 81, 84, 90 a j.). — Hooker a Baker (36, p. 46) rozdělili roku 1868 rod *Onoclea* ve dva podrody, *Euonoclea* a *Struthiopteris*, a do tohoto podrodu zařadili pérovník jako *Onoclea germanica* (s nesprávnou citací autora W.). — Rod *Onoclea*, jak ho definoval Linné (54, p. 1062), je rod monotypický s jediným druhem *O. sensibilis* L. (typ rodu), genericky odlišný od pérovníku, jak to poznal již r. 1794 Moench (63) a jak to dnes uznává většina moderních botaniků (na př. 5, 13, 27, 105 a j.). Podle názoru Preslova (76) jsou rody *Struthiopteris* Willd. a *Onoclea* L. velmi vzdálené (na rozdíl od názoru Bowerova [5] z r. 1928) a Presl zařadil první rod pod č. 74 do skupiny (tribus) VIII. *Polypodiaceae*, kdežto rod *Onoclea* umístil pod č. 33 do skupiny *Aspleniaceae*. Stejně i Link (53), Fée (25) a j. (na př. 17, p. 124; 59, 66, 79, 99, 105 a j.) uznávají generický rozdíl mezi pérovníkem a rodem *Onoclea*. — Hoffmannova (35) *Onoclea* je však nadto směs různých, velmi odlišných rodů, jelikož Hoffmann spojil dohromady nejen pérovník a Linnéovu *O. sensibilis*, ale i žebrovice (*Onoclea spicant* Hoffm.). — Ascherson již r. 1864 použil názvu *Onoclea struthiopteris*, poznamenává, že od dob Cordova pojmenování všichni botanikové nesprávně používají názvu *Struthiopteris*, ač gramaticky je správné *Struthopteris*, jež odvozuje od *στρουθός* nebo *στρουθός* a *πέρις* (kapradina) nebo *περὶόν* (peří, péro); od svého výkladu neupustil ani později a také v roce 1912 uvádí pérovník jako *Onoclea struthopteris* (3).

Z uvedeného je zřejmé, že nelze používatí pro pérovník jména *Onoclea*, protože rodový název *Onoclea* je již od r. 1753 zadán pro genericky odlišný typ.

O. K u n t z e r. 1891 (10, p. 591) se pokusil vzkřísiti staré Siegesbeckovo pojmenování *Pterinodes* o třech druzích, *P. sensibile*, *P. Struthiopteris* a *P. orientale*. Tím dospěl k různorodé směsi stejně jako S c h k u h r. (84) nebo P e o o n (70) a j.

V roce 1800 J. J. B e r n h a r d i (podle Christensena, 10, p. 628) použil rodového označení *Struthiopteris* pro rod *Osmunda*, v roce 1831 W a l l r o t h (97) v kombinaci *Struthiopteris crispa* pro *Cryptogramma crispa* (L.) R. Br. = *Allosorus crispus* (L.) B e r n h., a tím zmatek s jménem *Struthiopteris* ještě vzrostl. — Při přesném použití názvoslovných pravidel (článek 62) je *Struthiopteris* jméno obojaké (nomen ambiguum), které vede k omylům a nedorozumění, působí ve vědě zmatek a proto musí býti podle článku 4. odstraněno (6, p. 12; 8, p. 23; 51, p. 3). Téhož názoru je také nejlepší znalec kapradin z počátku našeho století C. C h r i s t e n s e n, který rodové jméno *Struthiopteris* vůbec zavrhl a uvádí je jen jako synonymum u různých druhů.

Z tohoto zmatku bylo jediné východisko: Stanoviti pro pérovník nové rodové jméno. To se také stalo, po prvé r. 1818 (*Pteretis Rafinesque*) a po druhé r. 1866 (*Matteuccia* Todaro). — H a y a t o v o (33) *Pentarhizidium* není vlastně synonymum pro náš pérovník, nýbrž je rodovým oddělením tří druhů, *P. japonicum* H a y a t a (typ rodu; roste v Japonsku a na jižní Korei), *P. orientale* (H o o k.) H a y a t a (východní Himálaj) a *P. intermedium* (C. C h r i s t e n s e n) H a y a t a (Čína, Sikkim), které až do roku 1928 byly přiřazovány k témuž rodu jako náš pérovník; dnes v nich vidíme, a to už naznačil B o w e r (5, p. 161), samostatný rod, sousedící (vikarisující) na jihovýchodě s pérovníkem.

Z obou uvedených homonym (*Pteretis* a *Matteuccia*) se stalo nejčastěji užívaným rodovým jménem *Matteuccia* (nikoliv *Matteucia* [19, 20, 21, 92]), které publikoval ředitel botanické zahrady v Palermu Augustino T o d a r o r. 1866 v díle „Synopsis plantarum acotyledonearum vascularium sponte provenientium in Sicilia insulisque adjacentibus. Filices. Panormi, 1866“ (p. 30). — *Matteuccia* jako rodové označení pérovníku se vzhledem k tomu, co už bylo uvedeno, velice ujalo (viz 7, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 26, 29, 48, 49, 50, 52, 66, 80, 89, 92, 105 a j.); tohoto rodového jména se přidržel také C. C h r i s t e n s e n. Leč jeho vžití bylo podmíněno neznalostí mnohem starší Rafinesqueovy práce publikované v *American Monthly Magazin*, 2: 265—269 (1818), kterou „objevil“ teprve v roce 1914 Julius A. N i e u w l a n d (59) a vzkřísil název *Pteretis* Raf. v časopise *The American Midland Naturalist*, 3: 197 (1914).

C. S. R a f i n e s q u e, když zjistil, že *Struthiopteris* je jméno obojaké a nejasné, působící chaos v názvosloví a pro pérovníky nevhodné, zavedl pro americké pérovníky nové jméno — *Pteretis*, ale v naprosto neobvyklém časopise, který i Američanům byl velmi málo známý nebo vůbec neznámý. Vždyť i američtí autoři neznali Rafinesqueovo označení a používali pro pérovník rodového názvu *Onoclea* (70) nebo *Matteuccia* (7); až teprve v poslední době se přiklonili k jednoznačnému a nejstaršímu rodovému pojmenování *Pteretis* (viz 34, 59, 60, 82, 93, 99 a j.).

Americké pérovníky byly z počátku považovány za identické s evropsko-asijskými (3, 4, 5, 10, 25, 26, 27, 28, 54, 55, 58, 76 a j.). První, kdo oddělil americké rostliny, byl M i c h a u x (61), pojmenoval je *Onoclea nodulosa*, ale

chybně připojil k naprosto jasnému a jednoznačnému popisu (*Onoclea pinnis sessilibus, linearibus, pinnatifidis, fronde fertili pinnis quasi noduloso-articulatis; urceolis contiguis*) synonyma (*Acrostichum areolatum* Linn., *Osmunda caroliniana* Walt.), která nemají nic společného s americkými pérovníky, a na konec uvedl, že *Onoclea nodulosa* roste v „Caroliniae limosis umbrosis“. — Tím se stalo Michauxovo pojmenování podle názoru Fernaldova (104) „illegitimní“, protože Michaux použil nového názvu, aniž by citoval dřívější uznávaná jména, a na víc ještě konfusní, neboť popis a Michauxův herbářový originál (fide Fernald, 103) patří severoamerickému pérovníku, kdežto synonyma a naleziště náleží druhu *Woodwardia areolata* (L.) Moore. — To zjistil již r. 1827 Desvaux (102); přejmenoval Michauxův druh na *Struthiopteris nodulosa* a uvedl synonymum: *Onoclea nodulosa* Michaux, Fl. Am. bor., 2. p. 272. Excl. Syn.!

Schkuhr (84, p. 96—97) šest let po Michauxovi vyzdvihl rozdíl mezi americkými a evropsko-asijskými pérovníky (tyto jmenuje *Onoclea Struthiopteris*), oba typy velmi názorně zobrazil, evropsko-asijské na tab. 105, severoamerické na tab. 104 (použil pro ně pojmenování Michauxova), ale dopustil se téže chyby jako Michaux, když mezi synonymy (Michaux, 1803; Swartz, 1806) uvedl také *Osmunda caroliniana* Walt. a *Acrostichum areolatum* Linn., které nemají s pérovníky nic společného (jsou to synonyma pro *Woodwardia areolata* [L.] Moore), a když uvedl zeměpisné rozšíření (Hab. in Carolinae limosis umbrosis), ač dále v textu sdělil, že vzorek kapradiny obdržel z Pennsylvanie.

Willdenow (101, p. 416) a po něm i C. Christensen (10, p. 468), aniž by poznali Michauxův originál a zhodnotili jasný popis, na základě mylně uvedených synonym a naleziště, považují Michauxův druh *Onoclea nodulosa* za totožný s druhem *Woodwardia areolata* (L.) Moore. — Christensen (10, p. 628) má také Desvauxovu *Struthiopteris nodulosa* za identickou s druhem *Woodwardia areolata* (L.) Moore; naproti tomu Roland (78) i Fernald (104) považují Desvauxův druh za totožný s americkými pérovníky.

Willdenow (101, p. 416) za předpokladu, že *Onoclea nodulosa* Michx., *O. n.* Swartz, *O. n.* Schkuhr není pérovník, nýbrž *Woodwardia areolata* (L.) Moore, pojmenoval americké pérovníky novým názvem, a sice *Struthiopteris pensylvanica* (101, p. 289); tohoto specifického zhodnocení použilo mnoho severoamerických autorů (Nuttall, Torrey aj.). Podle Willdenowa rozdíly mezi evropskými a americkými pérovníky nejsou veliké, Bower (5) se o nich vůbec nezmiňuje, a spočívají jednak v tupých úkrojcích lístků a v prodlouženém, ostřeji zakončeném koncovém úkrojků jalových vějířů (Willdenow), jednak ve výtrusných vějířích (104), které mají řapík řídce porostlý velmi tenkými, blanitými, světle hnědými plevinami a lístky zřetelně příčně uzlovité (zatím co evropské pérovníky mají výtrusné vějíře s řapíky zejména na basi pokrytými tuhými, lesklými, přitisklými, načernalými plevinami a lístky válcovité, jen nepatrně zaškrcované); zajímavé je, že americké pérovníky se vyhýbají kyselým půdám a dávají přednost vápenitému podkladu, zatím co evropské rostliny jsou častější na nevápenných půdách (88, 93, 99). Zdařilé fotografie celého porostu, jednoho trsu, jalových i výtrusných vějířů a plevinatého větve pérovníku pensylvánského jsou otiskány v knize Tryon-Fassett-Dunlop-Diemer (93) a nápadně připomínají naše obrázky v Čsl. botanických listech (4: tab. XIII—XVI.,

1952). — Malé rozdíly mezi oběma pérovníky zhodnotil r. 1862 L o w e, který pojmenoval americké rostliny *Struthiopteris germanica* var. *pensylvanica* (103, p. 164). — J. E. S m i t h (v Rees: The Cyclopaedia, 25: No. 3, 1813 podle C. Christensena: 13, p. 133) přeradil naprosto neoprávněně Willdenowovu *Struthiopteris pensylvanica* do rodu *Onoclea* jako *Onoclea pensylvanica* Sm.

N i e u w l a n d použil Michauxova specifického označení v kombinaci *Pteretis nodulosa* (M i c h x.) N i e u w l. (1916); náš pérovník pštrosí označil N i e u w l a n d jako *Pteretis Struthiopteris* (L.) N i e u w l.

F e r n a l d, který podrobně uvedl morfologické rozdíly mezi evropskými a americkými pérovníky (103, p. 162—163), z počátku zdůrazňoval více obsah popisu a dával přednost typu uloženému v Michauxově herbáři, nepřihlížel k přiřazeným synonymům a k nesprávnému nalezišti a pojmenoval americké pérovníky jménem *Matteuccia nodulosa* (M i c h x.) F e r n. (1915) jako samostatný druh na rozdíl od evropsko-asijského druhu *M. Struthiopteris* T o d a r o. V synonymech uvádí na prvním místě: *Onoclea nodulosa* Michx. Fl. Bor. Am. II., 272 (1803) as to description and type-specimen, not as to synonyms and habitat!

Ve své pozdější práci (104, p. 123) se přidržel M. L. F e r n a l d, jak sám výslovně píše, současných mezinárodních pravidel (neuvádí však, kterého článku) pokud jde o Michauxovo specifické označení *nodulosa*, dal přednost prvnímu legitimnímu (to zvláště zdůrazňuje) jménu amerických pérovníků (*Struthiopteris pensylvanica* Willd.) a s ohledem na Nieuwlandovy publikace pojmenoval je jediné správným názvem *Pteretis pensylvanica* (Willd.) F e r n. — R o l a n d (78) se z počátku také přidržel Nieuwlandovy kombinace, ale později (79) se přiklonil k názoru Fernaldovu (104). R o l a n d však nesprávně uvádí k *Pteretis pensylvanica* jako synonymum *Onoclea Struthiopteris* (L.) H o f f m., což by bylo přípustné jen tehdy, kdyby nebyly americké pérovníky specificky oddělovány od evropských; ale pak zase jediným platným jménem pro naše pérovníky by bylo *Pteretis Struthiopteris* (L.) N i e u w l. a nikoliv *P. pensylvanica* (Willd.) F e r n. — Oddělíme-li však americké rostliny jako zvláštní druh, což je podle Marie-Victorina, Fernalda a j. postup naprosto oprávněný, pak je pro americké pérovníky jediné platné pojmenování *Pteretis pensylvanica* (Willd.) F e r n.

I když mi nejsou právě dosažitelné originály Rafinesqueovy práce (Amer. Monthly Mag., 2: 265—269 [1818]), ani Nieuwlandových pojednání (64, 65), spoléhám na hodnověrnost Marie-Victorina (59), Fernalda (104) a jiných severoamerických botaniků (na př. 34, 60, 78, 79, 82, 93, 99 a j.), kteří jistě měli k dispozici jmenované práce, a ti jednoznačně považují Rafinesqueovu *Pteretis* za legitimní jméno pérovníku, přidělují mu dva blízkce příbuzné druhy, *P. pensylvanica* (Willd.) F e r n. jako typ rodu, a *P. struthiopteris* (L.) N i e u w l. jako vikarisující druh v Evropě a v Asii. Vikarisujícím rodem k *Pteretis* je *Pentarhizidium* H a y a t a v jihovýchodní a východní Asii.

Nejasné zůstává, proč C. Christensen (12, p. 30, 50), když zjistil, že starší rodové označení pérovníku je *Pteretis*, se přidržel i na dále mladšího homonymu *Matteuccia*, proč L a w a l r é e (52) ještě v roce 1951 používá názvu *Matteuccia Struthiopteris*, proč J á v o r k a a S o ó (45), oba velmi dobří znalci nomenklatorických pravidel, dávají ještě v roce 1951 přednost pojmenování *Struthiopteris Filicastrum*. Či neuznávají Rafinesqueovu *Pteretis* a považují ji za jméno zapomenuté (nomen extinctum, 51, p. 182)? Ale to by

было предчасné, protože návrh na Nomina extincta nebyl dosud přijat mezi národním sjezdem botaniků.

V poslední době J a n c h e n (39) doporučuje, aby rodové jméno „*Struthiopteris* H a l l. (1768) emend. Willd. (1809) non S c o p. (1760) nec Weis (1770) nec Bernh. (1800)“ bylo zařazeno mezi jména zachování hodná (Nomina conservanda), kdežto *Pteretis* R a f. a *Matteuccia* T o d. aby byla zavržena jako Nomina rejicienda. K tomu však nutno podotknouti, že Hallerova *Struthiopteris* z r. 1768 jak podle popisu, tak podle uvedených synonym, tak i podle citovaných nalezišť je nesporně *Blechnum spicant*; jen na konci uvedená poznámka (viz pod čarou na str. 254) se týká pérovníku. Z toho vyplývá, že Janchenův návrh by měl začínati: „*Struthiopteris* Willd. (1809) non Haller (1768) nec Scopoli (1760) etc.“ Kromě toho Janchen doporučuje proti M a n s f e l d o v i (58), který používá pojmenování *Struthiopteris Filicestrum* All., zachovati mladší homonym *Struthiopteris germanica* Willd.

Z uvedeného je jasné patrné, že pokud mezinárodní botanický sjezd neustanoví nějak jinak, je nutné používat pro pérovník jedině platné, nejstarší jednoznačné rodové pojmenování *Pteretis* R a f i n e s q u e (1818) a uvnitř rodu dva druhy, *Pteretis pensylvanica* (Willd.) F e r n a l d (1945) jako typ rodu a *P. struthiopteris* (L.) N i e u w l. (1914).

Ф. А. Н о в а к:

Легитимным латинским названием страусоперы является *Pteretis struthiopteris* (L.) Nieuwl.

Терминологические заметки.

Линней (54) назвал папоротник страусовое перо именем *Osmunda Struthiopteris*, nomen specificum происходит от В. Корды (14) от 1561 года, который первый под этим именем описал страусовое перо. К описанию Корды присоединил Геснер (14, стр. 170) рисунок дербянки. Родовое обозначение является для папоротника страусовое перо совершенно самостоятельным (5, 25, 52, 76 и т. д.) и нельзя его связывать, ни с родом *Osmunda* (54), ни с родом *Onoclea* (35, 36, 84, 70 и т. д.), ни с дербянкой (30, 31, 35), ни с каким-либо другим родом папоротников. Поэтому по мотивам таксономическим нельзя употреблять названий *Osmunda Struthiopteris* L., *Onoclea Struthiopteris* Roth., *O. germanica* Hooker et Baker и т. д. Галлер в 1753 году (30) описывает страусовое перо под именем *Struthiopteris*, тогда как в 1768 году (31) он под тем же именем описывает дербянку, что является очевидным, как из описания, так и согласно приведенных синонимов, а также согласно цитируемых местонахождений, такого же мнения придерживались Scopoli, Villars, Willdenow и др.

Willdenow (100, 101) обозначил наш папоротник страусовое перо под именем *Struthiopteris germanica*; но родовым именем *Struthiopteris* пользовались уже перед этим Haller (1768), Weis (1770), Scopoli (1772), Schrank (1792), Moench (1794) и др., все без исключения одинаково для дербянки, *Blechnum spicant* (L.) Roth. Первый создал биномическую комбинацию с родом, именем *Struthiopteris* в 1770 году Бейс (98), *Struthiopteris spicant*,

и это название употребляется очень часто вплоть до настоящего времени (напр. Underwood 1900, Piper 1906, Abrams 1923, Domin 1929, Novák 1930, Maxon et Morton 1939, Hansen 1944, Dostál 1950 и др.). — Bernhardt (1800) применил родовое обозначение *Struthiopteris* для рода *Osmunda*; Wallroth (1831) в комбинации *S. crispa* для *Allosorus crispus* (L.) Bernh. — Таким образом родовое имя *Struthiopteris* сделалось совершенным *Nomen ambiguum* (8, стр. 23; 51a, стр. 49), не может быть употреблено к обозначению страусового пера ни в какой биномической комбинации, ни в Аллиониевской (1, 27, 28, 45, 47, 56, 57, 58, 91 и др.), ни в Вильденовской (4, 15, 16, 22, 24, 25, 40, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 88, 94, 97, 101 и др.), ни в какой-либо иной и должно быть согласно 62 и 4 параграфу номенклатурных положений исключено, так как так уже осуществил С. Христенсен (10—13). — Применение статьи 5 международных номенклатурных положений к *Struthiopteris* не может хорошо подходить, так как для страусового пера является количественно приблизительно одинаково применяемые до сего времени родовые названия *Struthiopteris*, *Onoclea* и *Matteuccia*, при этом название *Struthiopteris* очень часто применяется как родовое название для дербянки; название *Struthiopteris* в таксономическом отношении не может быть введено среди *Nomina conservanda* согласно параграфу 21; поэтому в последнем каталоге от 1950 года (51a, стр. 83) *Struthiopteris* не приведено.

Если для страусового пера родовые названия *Osmunda*, *Struthiopteris*, *Onoclea*, *Pterinodes* не годятся для употребления, то нужно было завести новое родовое название: так случилось дважды, в 1818 году Rafinesque назвал страусовое перо *Pteretis* и в 1866 году Todaro — *Matteuccia*, что является более молодым омонимом, которое в нашем веке по примеру С. Христенсена употребляется очень часто в комбинации *M. struthiopteris* (L.) Tod.

Более старый омоним *Pteretis* Raf. воскресил Nieuwland (64, 65) и разделил род *Pteretis* на два вида, американский *P. nodulosa* (Michx.) Nieuwl. и европейско-азиатский *P. struthiopteris* (L.) Nieuwl. — Так как *Onoclea nodulosa* Michaux является вероятно (10, стр. 648; 101, стр. 416) идентичной с *Woodwardia areolata* (L.) Moore, Fernald (1945) применил для американских папоротников страусового пера Вильденовское специфическое название в комбинации *Pteretis pensylvanica* (Willd.) Fern.

До тех пор пока ботанический конгресс не постановит иначе, нужно употреблять для страусового пера единственно действительное наиболее старое однозначущее родовое обозначение *Pteretis* Rafinesque (1818), а внутри рода два вида, *P. pensylvanica* (Willd.) Fernald (1945) в качестве типа рода и *P. struthiopteris* (L.) Nieuwl. (1914).

Frant. A. Novák:

Der legitime Name der Straußfarnе.

C. Linné (54) hat den Straußfarn als *Osmunda Struthiopteris* benannt. Der Artname stammt von Valerius Cordus (14), der als erster den Straußfarn als *Struthiopteris* beschrieben hat; leider fügte C. Gesner (14, p. 170), der nach Cordus Tode dessen „Annotationes“ herausgab, der genauen

Beschreibung des deutschen Straußfarns eine Abbildung des Wald-Rippenfarns (*Blechnum spicant* [L.] Roth) hinzu!

Der Straußfarn ist als Gattung ganz selbständig (5, 10—13, 17, 25, 27, 52, 59, 66, 76, 79, 95, 99, 105 etc.) und kann weder mit *Osmunda* L. (54) und *Onoclea* L. (3, 35, 36, 46, 55, 62, 70, 71, 81, 84, 90 u. a.), noch mit dem Rippenfarn (30, 31, 35 u. a.) und anderen Gattungen vereinigt werden; aus taxonomischen Gründen sind die Benennungen *Osmunda Struthiopteris* L., *Onoclea struthiopteris* Roth, *Onoclea germanica* Hook. et Bak. (36) unzulässig.

A. Haller beschrieb unter dem Namen *Struthiopteris* im Jahre 1753 (30) den Straußfarn, aber im Jahre 1768 (31) den Wald-Rippenfarn, was man nicht nur aus der Beschreibung und aus den angeführten Synonymen, aber auch nach den zitierten Fundorten deutlich und klar erkennen, sowie aus den Angaben von Scopoli (86, 87), Villars (96), Willdenow (101, p. 408) u. a. genau konstatieren kann. *Struthiopteris* Haller = *Pteretis struthiopteris* (L.) Nieuwl. + *Blechnum spicant* (L.) Roth. — Haller (30—32) hat die binomische Nomenklatur nicht anerkannt und daher sind Haller's Namen nach Art. 68—4 (51, p. 188) regelwidrig.

O. Kuntze (10, p. 591) hat versucht, die alte Bezeichnung von Siegesbeck *Pterinodes* mit drei Arten (*P. sensible*, *P. struthiopteris*, *P. orientale*) wieder aufleben zu lassen, wodurch er eine systematisch künstliche Gruppe schuf.

Willdenow (100, 101) hat den Straußfarn als *Struthiopteris germanica* benannt; aber den Gattungsnamen *Struthiopteris* haben schon früher Haller (1768), Weis (1770), Scopoli (1772), Schrank (1792), Moench (1794) und andere ganz klar und eindeutig für den Wald-Rippenfarn (*Blechnum spicant* [L.] Roth) benützt. — Den ersten binären Namen mit *Struthiopteris* hat im Jahre 1770 Weis als *S. spicant* gebildet; diese Kombination wird bis jetzt oft verwendet (z. B. Trevisan 1869, Underwood 1900, Piper 1906, Broadhurst 1912, Abrams 1923, Domin 1929, Maxon 1930, Novák 1930, Nakai 1933, Domin 1935, Maxon et Morton 1939, Hansen 1944, Dostál 1950, Čeřovský 1952 u. a.).

Bernhardi (10, p. 628) hat im Jahre 1800 den Namen *Struthiopteris* zur Benennung der Gattung *Osmunda* gebraucht; Wallroth (97) hat im Jahre 1831 eine neue Kombination aufgestellt: *Struthiopteris crispa* = *Allosorus crispus* (L.) Bernh. (1806).

Der Gattungsname *Struthiopteris* ist dadurch ein vollkommen schwankender und vieldeutiger Name, Nomen ambiguum (8, p. 23; 51a, p. 49), geworden, da er auf Grund von Anwendung in verschiedenem Sinne ständig zu Verwirrungen und Irrtümern Anlaß gibt und daher nach Art. 4 („die Namen, die zu irr tümlichen Auffassungen oder falschen Deutungen Veranlassung geben können oder geneigt sind Verwirrung in der Wissenschaft zu stiften, müssen vermieden werden“) in keiner binomischen Kombination, weder Allioni's (1, 27, 28, 45, 47, 56, 57, 58, 91 u. a.), Willdenow's (4, 15, 16, 22, 24, 25, 40, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 88, 94, 97, 101 u. a.), Hornemann's (10, p. 628), Opiz's (68), Farwell's (13, p. 175), noch eines anderen Autors zur Benennung des Straußfarns gebraucht werden darf und nach den internationalen Regeln der botanischen Nomenklatur (Art. 62 und 4) zu verwerfen ist, wie das schon C. Christensen (10—13) durchgeführt hat.

Eine Anwendung des Art. 5 der obangeführten Regeln auf Rettung des Namens *Struthiopteris* ist nicht möglich, da die Gattungsnamen *Struthiopteris*, *Onoclea* und *Matteuccia* quantitativ fast gleich benutzt werden, daneben aber *Struthiopteris* sehr oft als Gattungsname für den Wald-Rippenfarn (*Struthiopteris spicant* Weis [1770] = *Blechnum spicant* [L.] Roth [1794]) verwendet wird. — Es ist ferner unmöglich im Sinne des Art. 21 der Regeln (51, p. 37) den Namen *Struthiopteris* in die Nomina conservanda einzureihen, da der Name in seiner ersten binomischen Kombination als Name des Straußfarns (1) während eines Zeitraumes von 50 Jahren nach seiner Veröffentlichung weder im allgemeinen Gebrauche (z. B. 63, 68, 96, 101 u. a.) gewesen ist, noch in Monographien (z. B. 76, 84, 102 u. a.) und größeren floristischen Werken (z. B. 35, 61, 85 u. a.) Aufnahme gefunden hat; das gilt hauptsächlich von den letzten 50 Jahren (3, 7, 18, 20, 23, 26, 29, 34, 48, 49, 50, 52, 59, 60, 64, 65, 71, 80, 81, 82, 89, 92, 93, 99, 105 u. a.; 10—13, 17, 66, 81, 103, 104 u. a.). — In der letzten Liste (51a, p. 81—83) „Nomina generica conservanda, *Phanerogamae* et *Pteridophyta*“ ist der Gattungsname *Struthiopteris* nicht angeführt.

Wenn die Gattungsnamen *Osmunda*, *Struthiopteris*, *Onoclea* und *Pterinodes* nicht anwendbar sind, muß man einen neuen Namen aufstellen; das ist zweimal geschehen; zum erstenmal hat im Jahre 1818 Rafinesque (59) den Straußfarn *Pteretis* bennant, und zum zweitenmal hat im Jahre 1866 Todor (10, p. 420) dem Straußfarn einen neuen Namen *Matteuccia* gegeben. Der Name *Matteuccia* ist nur ein jüngeres Homonym, welches aber in unserem Jahrhundert unter dem Einfluß von C. Christensen (10—13) sehr viel in der Kombination *Matteuccia struthiopteris* (L.) Todor verwendet wird. Der Name *Matteuccia* widerspricht dem Prioritätsprinzip.

Den älteren Namen des Straußfarns, *Pteretis*, erneuerte Nieuwland (64, 65), der die amerikanischen Pflanzen als *Pteretis nodulosa* (Michx.) Nieuwl. abtrennte und die euro-asiatischen als *P. struthiopteris* (L.) Nieuwl. bezeichnete. — *Onoclea nodulosa* Michaux (61) ist jedoch ein illegitimer Name (104) teilweise mit *Woodwardia areolata* (L.) Moore identisch (10, p. 648: 101, p. 416); deswegen hat Fernald (104) den Namen des amerikanischen Straußfarns in *Pteretis pennsylvanica* (Willd.) Fern. abgeändert.

Der Gattungsname *Pteretis* Rafinesque ist der einzige, der den Prioritätsprinzipien und den internationalen Regeln der botanischen Nomenklatur entspricht und daher der legitime Name für den Straußfarn ist; die Gattung umfaßt 2 Arten: *Pteretis struthiopteris* (L.) Nieuwl. und *P. pennsylvanica* (Willd.) Fern.

Literatura:

1. Allioni C. Flora pedemontana, tom. 2., p. 283 (1785).
2. Ammanus J. Stirpium rariorum in imperio Rutheno sponte provenientium Icones et descriptiones, p. 175 (1739).
3. Ascherson P. - P. Graebner. Synopsis der mitteleuropäischen Flora, 2. Aufl., I. Bd., p. 66—69 (1912).
4. Bergdolt E. *Pteridophyta* in G. Hegi: Illustrierte Flora von Mittel-Europa, 2. Aufl., Band I., p. 17 (1935).
5. Bower F. O. The Ferns (*Filicales*), Vol. III., 152—162 (1928).

6. Briquet John. Règles internationales de la nomenclature botanique adoptées par le Congrès international de botanique de Vienne 1905. Deuxième édition mise au point d'après les décisions du Congrès international de botanique de Bruxelles 1910, p. 14 (1912).
7. Britton N. - A. Brown. Illustrated Flora of the Northern United States, Canada and the British Possessions, 2. Ed., 1 : 11 (1913).
8. Camp W. H. - H. W. Rickett - C. A. Weatherby. International Rules of Botanical Nomenclature, 1948.
9. Campbell D. H. Development of the Ostrich Fern. Mem. bot. Soc. Nat. Hist. IV., No. 11, 1887 (sec. F. O. Bower [1928]).
10. Christensen Carl. Index Filicum, p. XIX, XX, LVI; 420, 468, 473—475, 627 (1906).
11. Christensen C. Index Filicum, Supplementum 1906—12, p. 70, 121 (1913).
12. Christensen C. Index Filicum, Supplementum 1913—16, p. 30, 50 (1917).
13. Christensen C. Index Filicum, Supplementum tertium pro annis 1917—33, p. 6, 175 (1934).
14. Cordus Valerius. Annotationes in Pedacii Dioscoridis Anazarbei de medica materia libros V. De plantis liber II., p. 171 (descriptio), p. 170 (imago), Argentorati, 1561.
15. Čelakovský L. Prodrómus květeny české, I., p. 11 (1868).
16. Čelakovský L. Analytická květena Čech, Moravy a Rak. Slezska, 3. vyd., 1896.
17. Domin K. *Pteridophyta*. Soustavný přehled žijících i vyhynulých kapradorostů. Nová encyklopedie přírodních věd. (Vydala 2. tř. České akademie věd a umění), p. 124, 126 (1929).
18. Domin K. Plantarum Českosloviae enumeratio. Preslia, 13—15: 7 (1935).
19. Dostál J. Výsledky floristické práce za léta 1940—45. Československé botanické listy, 1: 38 (1948).
20. Dostál J. Květena ČSR, p. 30 (1950).
21. Dostál J. Výsledky floristického výzkumu ČSR za léta 1940—50 a doplňky ke „Květeně ČSR“. Československé botanické listy, 4: 24 (1951).
22. Fedčenko B. A. Flora Jugo-Vostoka Evropejskoj časti SSSR, p. 5—6 (1927).
23. Fedčenko B. A. Botaniko-geografičeskije elementy flory paporotnikov Irana. Sbornik naučnych rabot botaničeskogo instituta im. V. L. Komarova, Akademia Nauk SSSR, 1945: 66 (1946).
24. Fedčenko O. A. i B. A. Fedčenko. Perečen rastenij Turkestana i Kirgizskogo kraja. Trudy Glavnogo Botaničeskogo Sada, 38., 1: 9 (1924).
25. Fée A. L. A. Genera Filicum. Mémoires sur la famille des fougères. Mémoire V.: 226—27 (1850—52).
26. Fomin A. V. Materialy dlja Flory Kavkaza (Flora caucasica critica), I., 1., p. 26—29 (1911).
27. Fomin A. V. Paporotnikovye-Filicales ve Flora SSSR, I., p. (16—100), 29—30 (1934).
28. Fomin A. V. Flora USSR, I.: 53—54 (1936).
29. Grossgeim A. A. Flora Kavkaza, I., p. 4—5 (1928).
30. Haller A. Enumeratio plantarum horti regii et agri Gottingensis aucta et emendata, p. 1—2 (1753).
31. Haller A. Historia stirpium indigenarum Helvetiae inchoata. Tomus tertius. Bernae, 1768, p. 6.
32. Hallerus Albertus. Opuscula sua Botanica prius edita recensuit, retractavit, auxit, coniuncta edidit Albertus Hallerus, Gottingae, 1749.
33. Hayata B. On the Systematic Importance of the Stelar System in the *Filicales*, I. The Botanical Magazine, 41: 715—717 (Tokyo, 1927). On the Systematic Importance of the Stelar System in the *Filicales*, III. The Botanical Magazine, 42: 345—346 (Tokyo, 1928). Über die systematische Bedeutung des stelären Systemes in den *Polypodiaceen*. Flora (Allgemeine botanische Zeitung) 124: 52—55 (Jena, 1930).
34. Hitchcock A. S. - P. C. Standley. Flora of the District of Columbia and Vicinity. Contributions from the United States National Herbarium, 21: 54 (1919).
35. Hoffmann G. F. Deutschlands Flora oder botanisches Taschenbuch für das Jahr 1795, 2. T., p. 12 (1795).
36. Hooker W. J. - J. G. Baker. Synopsis Filicum, p. 45—46, 426—427 (1866, 1868).

37. International Rules of Botanical Nomenclature adopted by the International Botanical Congresses of Vienna, 1905, and Brussels, 1910, revised by the International Botanical Congress of Cambridge, 1930. Jena, 1935.
38. J a n c h e n E. Zur Benennung der europäischen Farne. Mitteilungen des Naturwissenschaftlichen Vereines an der Universität Wien, 10: 114 (1912).
39. J a n c h e n E. Zur Nomenklatur der Gattungsnamen II. Feddes Repertorium specierum novarum regni vegetabilis, 52: 146 (1943).
40. J a n c h e n E. Anregung zur Schaffung einer Ausnahmsliste für die Namen der Pflanzen-Arten. Feddes Repertorium specierum novarum regni vegetabilis, 53: 65 (1944).
41. J a n c h e n E. Die wissenschaftliche Benennung der heimischen Blütenpflanzen und Farne. Der Biologe, 13: (50—55) 53 (1944).
42. J a n c h e n E. Beiträge zur Benennung, Verbreitung und Anordnung der Farn- und Blütenpflanzen Österreichs, I. Phytion, 2: 57—64 (1950).
43. J a n c h e n E. Die Zweckmäßigkeit einer Ausnahmsliste für die Namen der Pflanzenarten. Botaniska Notiser, 1950: 336—340.
44. J a n c h e n E. und H. N e u m a y e r: Beiträge zur Benennung, Bewertung und Verbreitung der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands, II. Wiener (Österreichische) Botanische Zeitschrift, 93: (73—106) 82 (1944).
45. J á v o r k a S. - R. S o ó. Magyar Növényvilág Kézikönyve, I. kötet, p. 150 (1951).
46. K e r n e r A. Schedae ad Floram exsiccatam Austro-hungaricam, III. Ed. anni 1883, p. 152 (1884).
47. K o l a k o v s k i j A. A. Flora Abchazii, I., p. 14 (1938).
48. K o m a r o v V. L. Flora poluoostrova Kamčatki, I.: 56—57 (1927).
49. K o m a r o v V. L. Izbrannye sočinenija, Vol. VII. (Akademia nauk SSSR, 1951): Flora poluoostrova Kamčatki, I.: 68—69 (1951).
50. K r y l o v P. Flora Zapadnoj Sibiri, I., p. 18—20 (1927).
51. L a n j o u w J. Synopsis of proposals concerning the International rules of Botanical Nomenclature submitted to the Seventh International Botanical Congress, Stockholm 1950, p. 231 (1950).
- 51a. L a n j o u w J. Botanical Nomenclature and Taxonomy. A Symposium organised by the International Union of Biological Science with Support of UNESCO at Utrecht, the Netherlands, June 14—19, 1948. Union internationale des sciences biologiques, Series B, Colloquia. No. 2 (Paris, 1950).
52. L a w a l r e A. Les Ptéridophytes du Grand-Duché de Luxembourg. Bulletin de la Société Royale de Botanique de Belgique, 83: 225—240 (1951).
53. L i n k H. F. Filicum species in horto regio botanico Berolinensi cultae, p. 37—38 (1841).
54. L i n n a e u s C. Species plantarum, ed. I., tom. 2., 1063—1067 (1753).
55. L u e r s s e n Ch. Die Farnpflanzen oder Gefäßbündelkryptogamen (*Pteridophyta*). Dr. L. Rabenhorst's Kryptogamen-Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz, 2. Aufl., 3: (XVIII. Onoclea) 480—495 (1889).
56. M á j o v s k ý J. Niekoľko floristických údajov z východného Slovenska. Československé botanické listy, 1: 37 (1948).
57. M á j o v s k ý J. *Struthiopteris filicastrum* All. (*S. germanica* Willd.) na Slovensku. Československé botanické listy, 1: 89—90 (1949).
58. M a n s f e l d R. Verzeichnis der Farn- und Blütenpflanzen des Deutschen Reiches. Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft, 58a: 14 (1941).
59. M a r i e - V i c t o r i n, Frère. Les Filicinaées du Québec. Contributions du Laboratoire de Botanique de l'Université de Montréal, 2: 28—30 (1923).
60. M a r i e - V i c t o r i n, Frère. Flore Laurentienne p. 134 (Montréal, 1935).
61. M i c h a u x F. A. Flora Boreali-Americana, 2: 272 (Paris, 1803).
62. M i l d e J. Die höheren Sporenpflanzen Deutschlands und der Schweiz, p. 72 (1865).
63. M o e n c h C. Methodus plantarum horti botanici et agri Marburgensis a staminum situ describendi, p. 722 (1794).
64. N i e u w l a n d J. A. Critical Notes on New and Old Genera of Plants. The American Midland Naturalist, 3: 170—97 (1914).

65. Nieuwland J. A. Critical Notes on the New and Old Genera of Plants. The American Midland Naturalist, 4: 333—334 (1916).
66. Novák F. A. Systematická botanika, I. Rostlinopis (Aventinum) VIII.: 379, 383 (1930).
67. Novák F. A. Názvoslovné poznámky. Správné latinské pojmenování pérovníku pštrosiho. Československé botanické listy, 4: 159—160 (1952).
68. Opiz F. M. Seznam rostlin květeny české, p. 209 (1852) (podle Christensena již Kratos 2., 1., p. 20 (1820)).
69. Ott J. Catalog der Flora Böhmens, p. 58 (1851).
70. Pepon H. S. An Annotated Flora of the Chicago Area, p. 147 (1927).
71. Podpěra J. Květena Moravy, I., p. 110—111 (1924).
72. Polívka Fr. Názorná květena zemí koruny české, sv. IV., p. 676, 687—688 (1902)
73. Polívka Fr. Klíč k úplné květeně zemí koruny české, p. 840 (1912).
74. Polívka Fr., K. Domin J. Podpěra. Klíč k úplné květeně republiky Československé, p. 1005 (1928).
75. Poljanskaja O. Sklad flóry Belarusi, p. 48—49 (1931).
76. Presl K. B. Tentamen Pteridographiae, p. 96, 175 (1836).
77. Prochanov J. A. Novoe v meždunarodnyh pravilah botaničeskoj nomenklatury. Izmenenija i dopolnenija, prinjatye VII meždunarodnym botaničeskim kongressom v Stokgolme v 1950 g. Botaničeskij žurnal, 37: 231—256 (1952).
78. Roland A. E. The Ferns of Nova Scotia. Proceedings of the Nova Scotian Institute of Science, 20: (64—120) 100 (1941).
79. Roland A. E. The Flora of Nova Scotia. Proceedings of the Nova Scotian Institute of Science, 21: (95—642) 143 (1947).
80. Rosendahl H. V. Om nagra med hänsyn till sporofyllets utbilning afvikande former af *Matteuccia struthiopteris* (L.) Todaro. (M. s. f. *Luerssenii* f. n.). Botaniska Notiser för år 1916, p. 93—95 (1916).
81. Rothmaler W. Die Pteridophyten Thüringens. Mitteilungen des Thüringischen Botanischen Vereins, N. F., 38: 100—101 (1929).
82. Rydberg P. A. Flora of the Prairies and Plains of Central North America, p. 5 (1932).
83. Savage S. A Catalogue of the Linnaean Herbarium, p. 185 (1945).
84. Schkuhr Chr. Vier und zwanzigste Klasse des Linnéischen Pflanzensystems oder Kryptogamische Gewächse, I.: 95—96 (Wittenberg, 1809).
85. Schrank F. v. P. Primitiae Florae Salisburgensis, p. 219, no. 803 (1792).
86. Scopoli J. A. Flora carniolica, ed. I., p. 168 (1760).
87. Scopoli J. A. Flora carniolica, ed. II., tom. 2., p. 288 (1772).
88. Sillinger P. Monografická studie o vegetaci Nízkých Tater, p. 322 (1933).
89. Smejkal M. Pérovník pštrosí, *Matteuccia Struthiopteris* (L.) Todaro, na Moravě a ve Slezsku. Přírodovědecký sborník Ostravského kraje, 11: 199—201 (1950).
90. Soó R. Nomenclator Borbásianus, p. 2 (1931). (*Onoclea struthiopteris* L. var. *falcata* Borb. (1876)).
91. Stankov S. S. - V. I. Taliev. Opređelitel vysšich rastenij evropejskoj časti SSSR, p. 84 (1949).
92. Šmarda J. Pérovník pštrosí v údolí Loučky na západní Moravě. Československé botanické listy, 4: 1 (1951).
93. Tryon R. M., Jr., N. C. Fassett, D. W. Dunlop and M. E. Diemer. The Ferns and Fern Allies of Wisconsin, p. 74—77 (1940).
94. Velenovský J. Systematická botanika, 2. vyd., 2: 32 (1926).
95. Verdoorn F. Manual of Pteridology (1938).
96. Villars D. Histoire des plantes du Dauphiné, 3: 838 (1789).
97. Wallroth K. F. W. Flora cryptogamica Germaniae, I., p. 26—27 (1831).
98. Weis F. G. Plantae Cryptogamicae Florae Gottingensis, p. 286 (1770).
99. Wiegand K. M. - A. J. Eames. The Flora of the Cayuga Lake Basin, New York. Vascular Plants. Cornell University, Agricultural Experiment Station, Memoir 92: 28 (1926).

100. Willdenow C. L. Einige Bemerkungen über die Gattung *Onoclea*. Magazin für die neuesten Entdeckungen in der gesammten Naturkunde der Gesellschaft Naturforschender Freunde zu Berlin, 3: 160 (1809) sec. Christensen (1906).
101. Willdenow C. L. Caroli a Linné Species plantarum. Editio 4., post Reichardianam 5., Tomus V.: 288—289, 416—417 (1810).
102. Desvau x A. N. Prodrome de la famille des Fougères. Mémoires de la Société Linnéenne, Paris, 6: 171 (1827).
103. Fernald M. L. The American Ostrich Fern. Rhodora, 17: 161—164 (1915).
104. Fernald M. L. Botanical Specialties of the Seward Forest and adjacent areas of South-eastern Virginia. Rhodora, 47: (93—142) 123—124 (1945).
105. Nakai T. A Synoptical Sketch of Korean Flora, or, The Vascular Plants indigenous to Korea, arranged in a New Natural Order. Bulletin of the National Science Museum, Tokyo, 31: (1—152) 18—19 (1952).